

Accountantsverslag

Gemeente Raalte

Boekjaar 2022

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Raalte
T.a.v. de griffier
Postbus 140
8100 AC RAALTE

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2022

DATUM:
25-05-2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2022 van gemeente Raalte, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 16 augustus 2022, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Op dit moment zit de controle in de afrondende fase. Wij verwachten u begin juni 2023 een goedkeurende controleverklaring bij de getrouwheid en rechtmatigheid te verstrekken.

Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. E.H.J.D. Damman RA
Audit Partner

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Opdracht, scope en bevindingen

Uitkomsten controle

Rechtmatigheid

Financiële positie

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

	Pas naar afronding van onze werkzaamheden kunnen wij ons oordeel geven over de getrouwheid en de rechtmatigheid. Op basis van de huidige geconstateerde fouten en onzekerheden verwachten wij voor zowel de getrouwheid als rechtmatigheid een goedkeurende controleverklaring te kunnen verstrekken.
	Bij de controle van de naleving van de Europese Aanbestedingswetgeving voor de inkopen 2022 hebben wij meerdere rechtmatigheidsfouten aangetroffen, met een totale waarde van circa € 250.000.
	Uit onze controle op de prestatielevering van de lasten van de inkoopfacturen blijkt dat de gemeente niet van alle betaalde lasten de prestatielevering kan aantonen. Als wij dit extrapoleren op de totale lasten komt dit uit op een bedrag van € 285.500 als onzeker.
	Inzake de kosten Jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente voor het vaststellen van de prestatielevering op de productieverantwoordingen van zorgaanbieders die zijn voorzien van controleverklaringen. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen controleverklaringen resteert een onzekerheid van € 249.000. De gemeente heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Evenals vorig jaar heeft geen sluitende controle op de levering van de zorg plaatsgevonden door de SVB. Als gevolg hiervan bedraagt de inherente onzekerheid inzake het PGB-budget thans € 705.000.
	Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid blijken geen ongecorrigeerde fouten/onzekerheden.
	Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 in overeenstemming is met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2022 van de gemeente Raalte voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
	Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd. Wel merken wij op dat ten opzichte van voorgaand jaar het aantal te verantwoorden regelingen fors is toegenomen. Dit heeft een extra inspanning van zowel de organisatie als ons gevraagd.

1. Bestuurlijke samenvatting

	Het boekjaar 2022 sluit met een financieel resultaat van € 9,8 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente Raalte bedraagt € 80,0 miljoen (2021: € 69,9 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 49% (2021: 44%). De vermogenspositie is dan ook goed te noemen. Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de weerstandscapaciteit met 4,2 uitstekend is.
	Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
	Het Besluit Begroting en Verantwoording is nageleefd in 2022.
	1 januari 2023 is het boekjaar gestart waarop de gemeente voor het eerst dient te rapporteren in het kader van de Rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat de gemeente Raalte voldoende voorbereidingen heeft getroffen door het uitvoeren van VIC's. Het komende jaar zullen nog wel nadere afspraken moeten worden gemaakt ten aanzien van de planning.
	De samenwerking met de gemeente Raalte verloopt op een effectieve wijze.

Opdracht, scope en bevindingen

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen);
- De jaarrekening;
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 16 augustus 2022 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij tevens naar het door ons uitgebrachte controleplan.

2.2 Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.538.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Toleranties	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.150.500
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.451.500
Rapporteringstolerantie	10% van de goedkeuringstolerantie	€ 115.050

2.3 Uitkomsten
Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Raalte zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid en de rechtmatigheid te verstrekken. Uit onze controle blijken geen ongecorrigeerde getrouwheidsfouten. Wel zijn er onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid (en daarmee ook de rechtmatigheid) naar voren gekomen die betrekking hebben op de decentralisaties in het sociaal domein van in totaal € 954.500. Daarnaast bestaat er een (geëxtrapoleerde) onzekerheid inzake de prestatielevering lasten ad € 285.500. Tot slot zijn er rechtmatigheidsfouten geconstateerd van in totaal € 250.000 als gevolg van het niet naleven van de richtlijnen met betrekking tot Europees aanbesteden.

2.4 Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- Waardering van de grondexploitaties;
- Nauwkeurigheid van de voorzieningen;
- Rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen;
- WNT-verantwoording;
- Onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen en uitkeringen.

2.5 Verslaggevingsrichtlijnen
Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld.

Uw gemeente heeft gedurende 2022 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

2.6 Managementinzicht en schattingen
Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Belangrijke schattingsposten in de gemeentelijke jaarstukken zijn de grondexploitaties. Deze worden in de hierna volgende paragrafen behandeld.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

2.7 Fraude risico's en continuïteit
Onze controleverklaring over boekjaar 2022 bevat voor het eerst een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit. Dit op basis van de gewijzigde beroepsregels voor accountants (NV-COS 700).
Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

Frauderisico's
Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing zou kunnen doorbreken
Het college dan wel het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:
- Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij tevens aandacht hebben besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening om. Verder hebben wij op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten geanalyseerd en beoordeeld en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen in de jaarrekening, die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
  - Met betrekking tot de grondexploitaties hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd;
  - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
  - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering en dientengevolge de omvang van de voorziening gecontroleerd;
  - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten plausibel zijn.
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Het risico dat inkoopfacturen niet in functiescheiding zijn verwerkt, waardoor ze niet nauwkeurig zijn verantwoord
Wij hebben vastgesteld dat binnen het proces inkopen de prestatieakkoordverklaarder akkoord geeft voor de geleverde prestatie, waarna de budgethouder autoriseert conform de budgethoudersverordening. Op dit moment is er niet altijd sprake van een prestatie-akkoordverklaarder, omdat dit volgens de mandaatregeling pas vanaf een drempelbedrag hoeft. Tevens blijkt uit onze controle dat functiescheiding in autorisatie van facturen technisch (geautomatiseerd) niet wordt afgedwongen. Daarnaast is onvoldoende structureel herleidbaar op welke basis de budgethouder de factuur autoriseert.

De gemeente geeft aan dat de besturingsfilosofie en de risicobereidheid een bewuste keuze is. Deze kunnen afwijken van ons controlerisico op het gebied van inkooprestatielevering binnen de jaarrekeningcontrole.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd in de vorm van een vergrote statistische steekproef op de facturen waar geen prestatieakkoordverklaarder is, waarbij voor elke waarneming op basis van onderliggende stukken is vastgesteld dat de prestatie (zowel de prijs component als de hoeveelheid component) onderbouwd is. (Deze werkzaamheden zijn nog onderhanden).

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Het risico dat handmatige betalingen uitgevoerd worden aan niet-rechthebbenden
Het risico ziet toe op handmatige betalingen waarbij betalingen niet via de reguliere crediteurenadministratie en de daaruit voortvloeiende betaallijsten gedaan worden, maar waarbij handmatig bankrekeningnummers worden ingevuld. Hierdoor bestaat de gelegenheid om via handmatige betalingen bewust betalingen aan onjuiste bankrekeningnummers te doen om zo gelden aan de organisatie te onttrekken.

Met betrekking tot het uitvoeren van handmatige betalingen hebben wij gegevensgerichte deelwaarnemingen op de handmatige betalingen uitgevoerd. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het juiste bedrag volgens de factuur betaald is aan het juiste bankrekeningnummer.

Evaluatie
Overall constateren wij dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente zich bewust van is. Het college heeft een integriteitsbeleid en een klokkenluidersregeling. Daarnaast is de interne frauderisicoanalyse recent geactualiseerd waarin frauderisico's worden geïdentificeerd en relevante interne controlemaatregelen gedefinieerd ter preventie en beheersing van deze frauderisico's. De gemeente gaat hier ook op in de paragraaf 3.5.11 van het jaarverslag.

Continuïteit
Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. Voor gemeenten geldt dat vanwege de onbegrensde leencapaciteit bij de BNG (en daardoor altijd aanwezige liquiditeit) per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuïteitsveronderstelling. Naast feitelijke discontinuïteit is ook de mate waarin de gemeente zelfstandig en autonoom (financieel) beleid kan voeren een belangrijke veronderstelling. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Raalte een sluitende meerjarenbegroting heeft. Bij de provincie Overijssel valt de gemeente onder het reguliere (repressief) toezicht. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandsrisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. De gemeente licht dit zelf ook toe in de paragraaf 3.5.11 in het jaarverslag.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

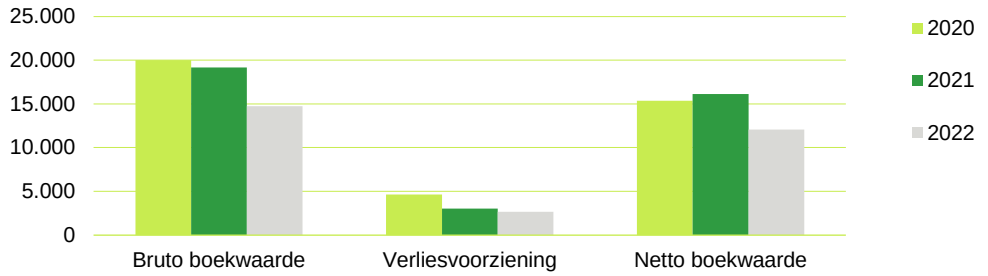
3. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Waardering van de grondexploitaties

3.1 Grondexploitatie algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1000)

Ten opzichte van 31 december 2020 is de boekwaarde van de post grondexploitatie afgenomen. De afname van de boekwaarde per 31 december 2022 komt door meer opbrengsten als investeringen in de grondexploitatie, de mutaties zijn als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2022	2021
Netto boekwaarde per 1 januari	16.141	15.372
Herrubricering	-657	3.685
Investeringen	5.754	3.353
Opbrengsten	-10.773	- 9.662
Winstneming	1.257	2.470
Dotatie verliesvoorziening	-357	1.611
Netto boekwaarde per 31 december	**12.081**	**16.141**

Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, ontwikkeling verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten en daarmee de waardering, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

Om te schatten wat de waarde van een complex is, is een aantal risico's c.q. schattingen van belang. De schattingsfactoren in de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt?
- Programmering: Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: Is afgewogen en adequaat onderbouwd welke prijzen kunnen worden gevraagd?
- Parameters. Welke ontwikkeling van rente, kostenstijgingen en opbrengstenstijgingen verwacht de gemeente in de komende jaren?
- Plankosten: Wat zijn de kosten die gemeente moet maken om een complex te kunnen ontwikkelen?

Het college heeft op grond van de keuzes van de raad de grondexploitatie geactualiseerd en de calculaties opnieuw berekend. Het college heeft beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een verliesvoorziening moet worden getroffen of er tussentijds winst moet worden genomen.

De waardering van de grondexploitaties is een risico in onze controleaanpak, vanwege de hogere mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

3. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Sociaal domein

3.2 Sociaal domein algemeen

De gemeente Raalte voert de meeste regelingen in het sociaal domein zelfstandig uit. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Tozo	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Jeugdwet	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Pgb's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord.

Uitkeringen (Participatiewet)
De taken rondom de Participatiewet voert uw gemeente in eigen beheer uit. Wij hebben vastgesteld dat de uitkeringen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn verantwoord.

Werkdeel (WSW)
Uw gemeente heeft de uitvoering uitbesteed aan Stichting Werk Raalte. Wij hebben vastgesteld dat de lasten zijn besteed en aansluiten op de door de stichting verantwoorde lasten.

Jeugd en Wmo ZIN
De uitvoering van deze taken vindt plaats binnen de gemeente in regionale samenwerking. Hiervoor zijn zorgleveranciers gecontracteerd, die in opdracht van de gemeente zorg leveren aan cliënten. De gemeente is eindverantwoordelijkheid voor de controle van de prestatielevering, de gemeente is immers de prestatieafnemer. De gemeente heeft daarom met de zorgaanbieders afgesproken dat zij een productieverantwoording voorzien met een controleverklaring aanleveren. Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd.

Mede gezien de omvang van een aantal zorgaanbieders zal uw gemeente niet van alle zorgaanbieders een controleverklaring ontvangen.

Dit zorgt voor onzekerheden op het gebied van de juistheid en volledigheid (getrouwheid en rechtmatigheid) van de kosten inzake de levering van de Jeugdwet en de Wmo Zorg in Natura ad € 249.433. Deze onzekerheden zijn opgenomen op ons overzicht controleverschillen.

PGB's
De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2022 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten.

De gemeente heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Evenals vorig jaar heeft geen sluitende controle op de levering van de zorg plaatsgevonden door de SVB. De gemeente heeft hier ook zelfstandig geen onderbouwing voor verzameld. Als gevolg hiervan bedraagt de inherente onzekerheid inzake het PGB-budget thans € 705.072.

3. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Sociaal domein

Eigen bijdrage Wmo
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Raalte heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2022 toegelicht.

Energietoeslag
In 2022 is de nieuwe regeling Energietoeslag ingevoerd. Met deze regeling is geld beschikbaar gesteld als tegemoetkoming voor de hoge energielasten. De gemeente heeft in 2022 € 1.850.430 besteed aan deze regeling. Vanuit het Rijk heeft de gemeente een extra bijdrage ontvangen voor de Energietoeslag als onderdeel van de algemene uitkering. Dit bedrag is als onderdeel van het gemeentefonds vrij besteedbaar en moet derhalve als bate in de jaarrekening worden verwerkt. Wij hebben aanvullende werkzaamheden verricht als gevolg van deze nieuwe regeling en vastgesteld dat de middelen correct zijn verwerkt.

Covid-19
In lijn met voorgaand jaar hebben we binnen onze controle specifiek aandacht gehad voor de effecten van Covid-19. Daarbij is aanvullend aandacht geschonken aan de (nieuwe) geldstromen met betrekking tot de gevolgen van Covid-19. Wij hebben hierin geen bijzonderheden geconstateerd.

3. Uitkomsten jaarrekeningcontrole
Overige bevindingen

3.3 Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2022 is opgenomen. Voor de accountantscontrole onderzoeken wij of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiële afwijkingen gesignaleerd. Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen.

3.4 Presentatie mutaties balansposten
Bij diverse balansposten in de jaarrekening zijn de vermeerderingen en verminderingen van posten gesaldeerd gepresenteerd in de verloopoverzichten. Bijvoorbeeld de investeringen en desinvesteringen bij de overige langlopende leningen u/g en de ontvangen en bestedingen bij “De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren ontvangen van het Rijk”. U geeft aan dat dit niet makkelijk uit de administratie te halen is. Wij adviseren de administratie zo in te richten dat u de mutaties in 2023 zuiver kunt presenteren.

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De informatiewaarde van de toelichtingen is beperkt. De analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen kunnen nader uiteengezet worden. Tevens zit er veel herhaling in de opgenomen tabellen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten is beperkt, waardoor het overzicht van incidentele baten en lasten niet veel extra informatie geeft.
Wet Open Overheid (WOO)	Dit betreft een nieuwe verplichte paragraaf in 2022. Na correctie is deze paragraaf opgenomen.
Fraude en continuïteit	Na correctie is hiervoor een passage opgenomen onder de paragraaf Bedrijfsvoering.

3. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

SiSa-bijlage en WNT

3.5 SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

3.6 WNT verantwoording

Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Door de wijzigingen en tijdelijke invulling van deze functies in 2022 zijn er meerdere topfunctionarissen opgenomen in de WNT-tabel.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisaties c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Rechtmatigheid

4. Rechtmatigheid

4.1 Europese aanbestedingsrichtlijnen
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat het proces rondom inhuur van personeel en het onderbouwen van inkoopdossiers aandacht behoeft. In veel overeenkomsten zijn de looptijd en de verleningsoptie(s) van de opdracht niet duidelijk uitgewerkt of is het aantal uur en/of het uurtarief niet duidelijk opgenomen. Door de inhuur van personeel via de inhuurdesk te laten verlopen kunt u in de toekomst financiële onrechtmatigheden voorkomen.

Uit de controle blijkt dat voor een inkoopwaarde van circa € 250.000 niet de juiste procedure is gevolgd, daarom hebben wij dit bedrag als rechtmatigheidsfout aangemerkt. Dit wordt veroorzaakt doordat bij overschrijdingen van het drempelbedrag er ten onrechte niet conform het Europees regime is aanbesteed of doordat er sprake is van een uitzondering op de aanbestedingsregels zonder dat daar een adequate juridisch pleitbaar standpunt is ingenomen. Deze bevindingen zijn in de verbijzonderde interne controle geconstateerd.

Formele rechtmatigheidsfouten
Tijdens de controle hebben wij meerdere formele rechtmatigheidsfouten geconstateerd, deze hebben geen gevolgen voor de financiële rechtmatigheid, maar dienen wij wel te rapporteren aan u. Deze formele rechtmatigheidsfouten zien toe op:
- Ontbreken van onderbouwing van de gevolgde inkoopprocedure of gemaakte afspraken en overwegingen;
- In meerdere contracten van ingehuurde medewerkers ontbreken de opties tot verlenging in de oorspronkelijke overeenkomst, echter zijn de opdrachten wel meermaals verlengd.

Wij adviseren het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen.

4. Rechtmatigheid

4.2 Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 en addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en 2022 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma.

Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2022. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking
Programma Lokale Middelen (totaal € 26.645)	Extra kosten DOWR belastingen. Van dit programma zijn de bestedingen niet gebonden. Daarnaast zijn de baten ook hoger dan begroot.

4.3 Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren meerdere overschrijdingen van omvang boven de rapporteringstolerantie op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten. Deze overschrijdingen worden gedekt en/of zijn reeds gecommuniceerd met de gemeenteraad, waardoor de overschrijdingen niet meewegen in ons oordeel.

4.4 Prestatielevering lasten
Uit onze controle op de prestatielevering van de lasten van de inkoopfacturen blijkt dat de gemeente niet van alle betaalde lasten de prestatielevering kan aantonen. Het is hierdoor voor ons onzeker of de goederen of dienst geleverd zijn. Als wij dit extrapoleren op de totale lasten komt dit uit op een bedrag van € 285.501 als onzeker. Dit bedrag nemen wij mee als onzekerheid in ons oordeel.

4.5 Rechtmatigheid - mutaties in de reserves
Wij hebben vastgesteld of aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves besluiten ten grondslag liggen. Uit deze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen.

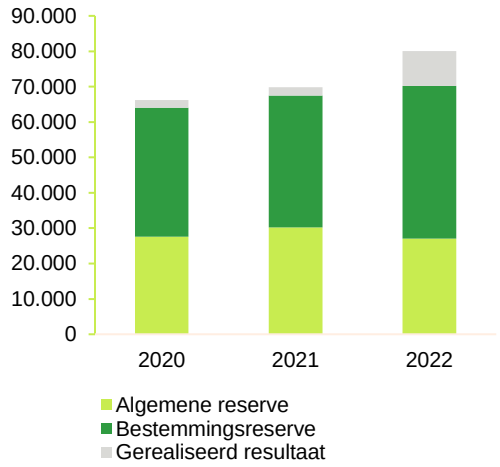
4.6 Subsidieverstrekkingen
Bij de controle op de subsidieverstrekkingen hebben wij geconstateerd dat de termijnen van de subsidieverordering niet worden nageleefd. Dit is een niet-financiële onrechtmatigheid, waardoor het voor ons oordeel geen gevolgen heeft.

Financiële positie

5. Financiële positie

5.1 Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2022 volgens de jaarrekening € 80,0 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 70,2 miljoen is € 27,0 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald met € 3,2 miljoen. Per saldo is gedurende 2022 € 0,3 miljoen gedoteerd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 10,1 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 9,8 miljoen.

5.2 Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 10,1 positief.
In de begroting was rekening gehouden met een resultaat van € 1,6 miljoen negatief.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2022 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarrekening.

5. Financiële positie

5.3 Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente		Landelijk	
	2022	2021	2022	2021
Netto schuldquote	38%	58%	74%	47%
Netto schuldquote gecorrigeerd	33%	52%	68%	41%
Solvabiliteit	49%	44%	30%	36%
Grondexploitaties	10%	16%	7,1%	7,6%
Structurele exploitatieruimte	1,98	1,00	0,2	2,9
Belastingcapaciteit	95%	94%	105%	103%

In de jaarrekening heeft de gemeente een nadere analyse opgenomen.

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's. Hierbij wordt verondersteld dat alle risico's zich nooit tegelijk voordoen. Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 2 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserve.

	2022	2021
Weerstandscapaciteit	€ 12.734.373	€ 12.806.000
Risico's	€ 3.022.752	€ 3.230.091
Weerstandsratio	**4,2**	**4,0**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Uw weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:
- Risico's t.a.v. de ontwikkelingen in het sociaal domein;
- Risico in de grondexploitatie;
- Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting.

Bevindingen interne beheersing

6. Bevindingen interne beheersing

6.1 Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2022 hebben wij op 4 januari jl. een board letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening.

Wij hebben in onze rapportage gerapporteerd dat we zien dat de gemeente veel aandacht voor de binnen de organisatie aanwezige interne beheersing heeft. Dit zien we niet alleen terugkomen in de opvolging van onze bevindingen, maar ook in de initiatieven die genomen worden t.a.v. de rechtmatigheidsverantwoording. Om alle financiële uitdagingen voor uw gemeente in de komende tijd in goede banen te leiden worden hoge eisen aan het planning- en control instrumentarium, alsmede het interne beheersingssysteem gesteld. Ook de invoering van de verplichte rechtmatigheids-verantwoording door het college per 1 januari 2023 stelt hogere eisen aan het interne beheersingssysteem. De aanwezigheid van een adequaat intern (financieel) beheersingssysteem is daarbij een essentiële randvoorwaarde om te kunnen bijsturen en de betrouwbaarheid van financiële informatie en verslaglegging is van groot belang om dit tijdig en goed te kunnen doen.

Wij constateren daarnaast dat de processen in de basis op orde zijn en dat primaire functiescheiding is ingeregeld (met uitzondering van het inkoopproces). Daarentegen zijn op onderdelen de interne beheersingsmaatregelen in het proces nog onvoldoende verankerd dan wel onvoldoende zichtbaar. In die laatste situatie kan achteraf niet vastgesteld worden of de afgesproken procedures en interne controles wel hebben bestaan en gewerkt.

De verbijzonderde interne controlefunctie kan in beide gevallen niet systeemgericht controleren en wij als accountant ook niet. Dat laatste betekent dat een controle meer tijd kost voor zowel de gemeente als voor ons. Daarnaast neemt hierdoor ook het risico op fouten en onrechtmatigheden toe.
Bovendien ontbreekt, doordat geen systeemgerichte controle kan plaatsvinden, een automatisch mechanisme waarbij de efficiency, doelmatigheid en effectiviteit van de processen en daarin opgenomen interne beheersingsmaatregelen tegen het licht wordt gehouden. Wij hebben het college geadviseerd de zichtbaarheid van de interne beheersingsmaatregelen te vergroten om hen in staat te stellen bestaan en werking van de beheersingsmaatregelen te monitoren. Op deze manier kan er gekeken worden naar een goede balans tussen systeemgericht en gegevensgericht controleren. Dit stelt uw gemeente in staat verder “in control” te komen.

6.2 Geautomatiseerde gegevensverwerking
Onze controle was en is niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevens-verwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. Evenwel wordt IT een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening- controle.

Uit onze IT-audit komt naar voren dat op de door ons geïdentificeerde aandachts-gebieden van automatisering ten aanzien van de autorisaties (wie mag wat?) in de applicaties nog verbeteringen mogelijk c.q. noodzakelijk zijn. Dat geldt ook voor het wijzigingsbeheer voor zowel de financiële als de sociale zaken applicatie. Wij hebben het college geadviseerd deze zaken op te pakken. Enerzijds in verband met de risico’s die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT-omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren.

6. Bevindingen interne beheersing

6.3 Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De Raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2022 uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit onze verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot de ingeschatte frauderisico's in de controleverklaring.

6.4 Fraudebeheersing en onze observaties
Om bestuurders en toezichthouders houvast te bieden heeft het NBA in februari 2022 de brochure "Frauderisicobeheersing" uitgebracht. Wij adviseren u om kennis te nemen van de 11 aanbevelingen die hierin zijn gedaan.

Onderzoek laat zien dat het grootste deel van de fraudegevallen door middel van een 'tip' aan het licht komt. Dit maakt het belang van een fraudemeldpunt en klokkenluidersregeling groot. Wij zijn van mening dat uw organisatie dit binnen uw interne internetpagina toereikend heeft ingericht. Het is goed uw medewerkers hier periodiek van bewust te maken.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben geconstateerd dat u over een actuele frauderisico-analyse beschikt. As vervolg daarvan adviseren wij u een 'fraude response plan' op te stellen, zodat uw organisatie tijdig kan anticiperen om mogelijke schade (financieel als reputatie) zo veel mogelijk te beperken.

6. Bevindingen interne beheersing

6.5 Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

6.6 Corruptie en omkopingsrisico's
Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Raalte beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed;
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij;
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en -verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd;
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

6.7 Publieke Managementletter 'Scherp op fraude'
In december 2022 heeft de NBA de Publieke Managementletter 'Scherp op fraude' uitgebracht. Het voorkomen, opsporen en bestrijden van fraude in organisaties is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. In de PML 'Scherp op Fraude' staan vijf signalen, ieder voorzien van aanbevelingen voor de diverse spelers in de keten, zoals bestuurders, toezichthouders en accountants. Deze signalen zijn:
- Slecht voorbeeld doet slecht volgen;
- Frauderisicoanalyse door het bestuur of directie ontbreekt;
- Meldingen van misstanden verdienen aandacht;
- Fraude overvalt organisaties;
- De accountant is onvoldoende professioneel-kritisch.

De PML is daarmee ook voor u relevant en het is nuttig om hier kennis van te nemen. Fraude is en blijft een belangrijk onderwerp voor ondernemingen en voor onze controle. Op de website van de NBA is de PML te downloaden. https://www.nba.nl/globalassets/documenten/bijlagen-nieuwsberichten/2022/scherp-op-fraude.pdf .Eerder verschenen PML's zijn beschikbaar op: https://www.nba.nl/themas/kennis-delen-en-pml/publieke-managementletters/

Overige onderwerpen

7. Overige onderwerpen

Duurzaamheid

De Europese Unie heeft één doel, en dat is de gezondheid en het welzijn van de mens verbeteren, door Europa klimaatneutraal te maken en onze natuurlijke habitat te beschermen.

Met een pakket aan maatregelen, de actieplannen die voortvloeien uit de EU Green Deal, beoogt Europa een transitie naar een duurzame en klimaat-neutrale economie. Onder het motto ‘No one will be left behind’ raken deze maatregelen alle sectoren. Dit vereist integrale verankering van sustainability in bedrijfsvoering en besluitvorming.

Europa vaart een andere koers: vrijblijvendheid is voorbij

Na ruim twee jaar werk en onderhandelingen heeft het Europese Parlement in november 2022 de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aangenomen en inmiddels is deze goedgekeurd door de Europese Raad. De CSRD-rapportage bevat ten minste de volgende informatie:

- Business model en de integratie van sustainability daarin;
- Borging van sustainability in bedrijfsvoering en besluitvorming;
- Strategie en langetermijndoelstellingen die bijdragen aan een duurzame en klimaat neutrale economie;
- Impacts (positief en negatief) van uw organisatie op de maatschappij;
- Risico’s en kansen gerelateerd aan klimaat verandering voor uw business model en uw waardeketen;
- Zorgplicht waardeketen (o.a. mensenrechten en milieu-effecten).

De CSRD-rapportage verantwoording zijn vereist voor elke grote onderneming vanaf boekjaar 2025. De verwachting is dat deze richtlijnen niet verplicht zullen zijn voor lokale overheden. Op basis van een voortrekkersrol / voorbeeldfunctie van overheidsorganisatie inzake sustainability wordt echter wel verwacht dat er in de komende jaren steeds meer vrijwillig over dit onderwerp zal worden gerapporteerd. Wij adviseren u om dit onderwerp met uw raad te bespreken en de reikwijdte en informatieverschaffing inzake sustainability rapportage af te stemmen en uw registratie hierop voor te bereiden.

Wet versterking decentrale rekenkamers

Met ingang van 1 januari 2023 treedt voor gemeenten en provincies de wet versterking decentrale rekenkamers in werking. Deze wet is op 31 mei jl. met een ruime meerderheid in de Tweede Kamer aangenomen en op 27 september jl. door de Eerste Kamer als hamerstuk aanvaard.

Zodra de wet in werking treedt per 1 januari 2023 behoudt een verordening die een rekenkamerfunctie regelt (en de benoemingen op die basis) gedurende een jaar haar rechtskracht, dus tot 1 januari 2024. Daarvoor is in de wet versterking decentrale rekenkamers overgangsrecht getroffen. Dit geeft de gemeenteraad gedurende een jaar de gelegenheid om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus in alle gemeenten een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden. Raadsleden die de rekenkamerfunctie uitoefenen, verliezen na intrekking van de verordening dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen dan -desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)			
JenV A13	Regeling specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen			
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen			
BZK C55	Aanpak energiearmoede			
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
BZK C75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)			
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
OCW D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden			
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022			
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 2			
SZW G4	Tozo 3			
SZW G4	Tozo 4			
SZW G4	Tozo 5			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022			
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
SZW G13	Regeling specifieke uitkering onderwijsroute			
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022			
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
VWS H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)			
LNV L6	Regeling specifieke uitkeringen uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening.

De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% (zijnde € 1.150.500) respectievelijk 3% (zijnde € 3.451.500) van de totale lasten. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid	n.v.t.	€ 248.858
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	0	€ 248.858
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening		n.v.t.
Totaal fout	0	**€ 248.858**

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Prestatielevering ZIN jeugd en WMO	€ 249.433	€ 249.433
Prestatielevering PGB jeugd en WMO	€ 705.072	€ 705.072
Geëxtrapoleerde onzekerheid prestatielevering inkoopfacturen	€ 285.501	€ 285.501
Totaal onzekerheden	**€ 1.240.006**	**€ 1.240.006**

Bijlage C – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteits-borgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2022 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Bijlage D – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- In- en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten;
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen
Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Contactgegevens

drs. E.H.J.D. Damman RA
Partner Audit (verantwoordelijk accountant)
+31 (0)6 13 74 45 08
e.damman@bakertilly.nl

J.B. Vree-Brink MSc RA
Manager Audit
+31 (0)6 52 76 55 24
m.vree@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
8021 EV Zwolle
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00